

วารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
Journal of Social Religion and Culture

ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2565
Vol. 3 No. 1 January-June 2022

วัตถุประสงค์

1. เพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานวิชาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสหวิทยาการด้านการศึกษานักวิจัย นักวิชาการ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป
2. เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและวิชาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และสหวิทยาการด้านการศึกษา
3. เพื่อนำเสนอองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามนุษย์ตามวิถีของการศึกษาเชิงพุทธศาสนา และสหวิทยาการด้านสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เจ้าของ มูลนิธิมิตร เพื่อการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เลขที่ 33 แขวงศาลาธรรมสพน์ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10170 โทร. 089 783 2122

พิมพ์ที่ จี คลาส (G CLASS) เลขที่ 26/19 ศาลายา พุทธมณฑล นครปฐม 73170 โทร 028892223 โทรสาร 028893204 อีเมลล์ g_class@hotmail.com

ต้นฉบับที่ตีพิมพ์ในวารสารเล่มนี้ ได้รับการตรวจสอบมาตรฐานทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะสาขาวิชา การตีพิมพ์จะต้องได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ที่ปรึกษา

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.	พระมหาสุเทพ สุปณฺธิโต, ผศ.ดร.
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	รศ.ดร. สมศักดิ์ บุญปู่
ผศ.ดร.ทิพมาศ เศรษฐวโรโชติ	ดร.บุญเรือน เตียรทอง
ดร.สุภาพร ศรีเรืองสกุล	ดร.สุธาสิณี แสงมุกดา

บรรณาธิการ

พระมหาสามารถ จานิสฺสโร

รองบรรณาธิการ

พระสุวรรณ สุขเมธปุญฺโญ

กองบรรณาธิการ

พระครูปลัดกวีวัฒน์, ดร.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ชาตรี ชุมเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
นาวาเอก ดร.นพดล บงกชกาญจน์	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ กองทัพเรือ
พ.ต.ท. หลิง ดร. ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
ดร.เกรียงไกร พินยารัก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ละอองดาว เตชะวิญญูธรรม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
ดร.วรรณภา พ่วงพร้อม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระปรัชญา จิตธมฺโม	พระชัยสิทธิ์ อัครคุณโณ
นางสาวณทิพรดา ไชยศิลป์	

กองบรรณาธิการ ประจำฉบับที่ 1 ปีที่ 3

พระครูวินัยธร สุขุม สุขวฑฒโก, ผศ.

พระครูปลัดกวีวัฒน์, ดร.

พระเจ้าตุงรังค์ ชูศรี, ดร.

พระจักรพัชร์ จกุกภทโท, ดร.

ผศ.ดร.นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

ผศ.ดร. เมธา หริมเทพาธิป

ดร.พูนศักดิ์ กมล

ดร.วรรณา พ่วงพร้อม

ดร.บัวบุษรา อัครศรุตพิงศ์

ดร.ปวีร์ศรี โชติพงษ์วิวัฒน์

ดร.สมเจต หลวงกัน

ดร.ศรุตานนท์ ชอบประดิษฐ์

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นักวิชาการ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา

นักวิชาการ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา

วิทยาลัยทองสุข

บทบรรณาธิการ

บทความวิชาการและบทความวิจัยในวารสารสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มิถุนายน 2565 โดยส่งเขปในเบื้องต้น วารสารฉบับนี้มีเนื้อหาและประเด็นที่ค่อนข้างหลากหลาย แต่ก็อยู่ในกลุ่มเนื้อหาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความเหล่านี้มีความหลากหลาย ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะระดับของกลุ่มบทความที่มาจากกลุ่มบุคคลทั้งภายในและภายนอก อย่างไรก็ตาม บทความทุกบทความยังคงไว้ ซึ่งคุณภาพที่ผ่านการพิจารณาถ่วงถ่วงจากผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินคุณภาพ บทความทุกบทความกองบรรณาธิการให้ความสำคัญในแง่เป็นบทความที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับสาขาวิชาทางการศึกษาเป็นหลักตามวัตถุประสงค์ของวารสาร ตลอดระยะเวลาที่วารสารดำเนินการนี้มีบทความที่หลากหลายส่งเข้ามาเพื่อขอตีพิมพ์ กองบรรณาธิการได้คัดเลือกคุณภาพเป็นการเบื้องต้นก่อนแล้วจึงทำการตอบรับเพื่อส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาถ่วงถ่วงตามระบบต่อไป จากบทความที่ส่งมามากมายพบว่า การพิจารณาคัดเลือกเป็นไปอย่างเข้มข้น ทั้งนี้ บทความที่ได้รับ การคัดเลือกจึงเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย Thai Journal citation index Centre (TCI)

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยและประเทศชาติต่อไป โดยบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทวิจารณ์หนังสือประจำฉบับนี้มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังต่อไปนี้

บทความวิชาการเรื่อง “ประโยชน์จากการเผยแพร่ธรรมะออนไลน์ขององค์การธรรมเป็นที่มัสกอล” โดย พระจางตรงค์ ชูศรี, ดร. คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พระมหาสารวูธ โพธิ์ศรีขาม คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และพระมหาดวงทิพย์ ปริยตติธารี, ดร. วิทยาลัยสงฆ์เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “พระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ต้องมีบทบาทหรือทำหน้าที่ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า กล่าวคือการบรรเทาทุกข์ ชี้สุขเกษมศานต์ ชี้ทางพระนิพพาน ให้พ้นโศกวิโยคภัย และเน้นประโยชน์ตนและบุคคลอื่น อย่างไรก็ดี ในปัจจุบันนี้ การใช้เทคโนโลยีออนไลน์มีส่วนในการเข้าถึงผู้คนได้เป็นอย่างดีในท่ามกลางการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid-19) ทำให้เกิดการปรับตัวในการดำรงชีวิตและเป็นอยู่อย่างไม่ประมาท การเผยแพร่ธรรมะจึงต้องใช้เทคโนโลยีออนไลน์มาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการเผยแพร่ธรรมะเพื่อที่จะอำนวยความสะดวกในการชี้ทางและบอกแนวทางที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้เพื่อให้เป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเกิดประโยชน์สุขทั้งส่วนตนและประโยชน์ส่วนผู้อื่น (ผู้ฟัง)”

บทความวิชาการเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์เมืองเถินในทัศนะของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ” โดย ปวริศร์ โชติพงษ์วิวัฒน์ นักวิชาการ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “ในความเป็นจริงแล้วเมืองเถินเป็นเมืองสำคัญทางประวัติศาสตร์ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพทรงมีทัศนะว่าเมืองเถินคือเมืองเชียงขึ้นในลิลิตยวนพ่าย ด้วยเหตุผล คือ 1) เมืองเถินเป็นเมืองเก่าถูกสร้างมาตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ 2) เมืองเถินเป็นเมืองชุมทางแลกเปลี่ยนของระหว่างอาณาจักรใหญ่ 3) เมืองเถินเป็นเมืองใหญ่”

บทความวิชาการเรื่อง “เสน่ห์สำนวนภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย” โดย ธัญญรัตน์ ชื่นแสงจันทร์ โรงเรียนสหศึกษาบางบัวทอง นนทบุรี ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า

“ภาษาไทย เป็นภาษาที่มีความงามและมีความไพเราะ เพราะภาษาไทยเป็นภาษาที่มีเสียงสระ และเสียงพยัญชนะ ที่มีการผสมผสานกันอย่างลงตัว นำที่ทั้งแล้วยังมีเสียงวรรณยุกต์ที่มีเสียงสูงเสียงต่ำแห่งดนตรี อีกทั้งเรื่องความงามของภาษาที่มีการสรรคำมาใช้ในลักษณะต่างๆ ทั้ง การเล่นคำ การหลกคำ การใช้สำนวนไทย สำนวนไทยที่มีมูลเหตุหรือที่มาจากแหล่งต่างๆ กัน เช่น เกิดจากธรรมชาติ อาชีพหรือสิ่งแวดล้อมในชีวิต การกระทำของมนุษย์ การละเล่น และการพนัน เป็นต้น สำนวนไทยจึงมีความสำคัญในการบันทึกสภาพความเป็นอยู่ของแต่ละสังคมไว้เป็นหลักฐาน และถ่ายทอดวัฒนธรรม สภาพชีวิตตามยุคสมัยในแง่มุมต่างๆ โดยให้ได้รับความหมายของสำนวน ลักษณะของสำนวน มูลเหตุการณเกิดของสำนวน เนื้อหาของสำนวน โครงสร้างของสำนวน และประเภทของสำนวน หรือการใช้โวหารต่างๆ เหล่านี้ล้วนแสดงถึงความมีเสน่ห์แห่งภาษาอย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง ภาษาไทยถือว่าเป็นวัฒนธรรมประจำชาติแขนงหนึ่ง ที่มีความสำคัญยิ่งและเป็นเครื่องมือสำคัญของการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ผู้ที่สามารถใช้ภาษาได้ดีจึงสามารถประสบความสำเร็จในการสื่อสารในระดับต่างๆ ได้เป็นอย่างดี และในทางกลับกัน หากมีการนำภาษาไปใช้ไม่เหมาะสม ความผิดเพี้ยนแห่งภาษาย่อมจะส่งผลให้เกิดความเสียหายหลายประการอย่างแน่นอน ทั้งความเสียหายโดยตรงคือการใช้สื่อสารอาจไม่ประสบความสำเร็จแล้ว ยังมีความเสียหายของภาษาอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติที่เราต่างภาคภูมิใจกันมาช้านาน”

บทความวิชาการเรื่อง “การสร้างภูมิคุ้มกันจากการเสพติดอินเทอร์เน็ตด้วยหลักพุทธธรรม” โดย สมเจต หลวงกัน นักวิชาการ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “การเสพติดอินเทอร์เน็ตที่เกิดจากการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์มากเกินไปจนทำให้เกิดปัญหากระทบต่อการดำเนินชีวิตและได้เสนอการนำเอาหลักพุทธธรรมมาเป็นภูมิคุ้มกันการเสพติดอินเทอร์เน็ตจากการศึกษาพบว่า การเสพติดเป็นภาวะที่เกิดการใช้สารหรือการทำพฤติกรรมใดซ้ำๆ โดยไม่สามารถหยุดยั้งได้จัดเป็นภาวะที่เกี่ยวข้องกับกลไกการทำงานของสมองที่หลากหลายมักจะใช้กับสารเสพติดหรือการพนัน ส่วนการเสพติดอินเทอร์เน็ตจะมีลักษณะคล้ายกับการพนัน จะมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตในปริมาณที่เกินขนาดจนไม่สามารถควบคุมเวลาในการใช้งานอินเทอร์เน็ตของตนเองได้และอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเวลาสำหรับกิจกรรมจำเป็นอื่นๆ ในชีวิต สำหรับหลักพุทธธรรมที่ใช้สร้างภูมิคุ้มกันจากการเสพติดอินเทอร์เน็ตนั้นมีหลักหลักทศ 6 เป็นหลักในการปฏิบัติต่อบุคคลรอบข้างเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในระดับต่างๆ และหลักปัญญา เป็นหลักธรรมที่แนะนำให้ใช้ความคิดพิจารณาความเป็นไปตามธรรมชาติและละกิเลสที่ทำให้ชีวิตของคนในสังคมเศร้าหมองหรือได้รับความเดือดร้อนเมื่อภายหลัง”

บทความวิชาการเรื่อง “การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีหลักคิดโยนิโสมนสิการเป็นฐาน” โดย พระมหาทรงพร จานงฺโก (สิมพา) นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลงานบทความวิชาการเรื่องนี้มุ่งนำเสนอว่า “ในปัจจุบันทุกสรรพสิ่งมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การหยุดนิ่งอยู่กับที่จึงเท่ากับการถอยหลังอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงนับเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินชีวิตให้เป็นปกติสุขได้ เพื่อให้รู้เท่าทันสามารถปรับตัวเข้ากับเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน และพัฒนาตนเองไปให้เต็มศักยภาพ โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่มีโยนิโสมนสิการเป็นฐาน จะทำให้การเรียนรู้มุ่งตรงไปสู่ความรู้แท้ หรือแก่นขององค์ความรู้สามารถนำมาปรับใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เป็นตัวนำที่ทำให้การศึกษาเริ่มต้น หรือเป็นแกนนำของการพัฒนาปัญญาในการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีหลักคิดโยนิโสมนสิการเป็นฐาน คือ การทำในใจโดยแยกกาย พิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อเข้าถึงความจริง เชื่อมโยงสู่ประสบการณ์การเรียนรู้จากภายนอก คือ การรับรู้ และภายใน คือ การคิดค้น โดยเน้นที่อารมณ์หรือประสบการณ์จากภายในเป็นสำคัญ ส่วนประสบการณ์จากภายนอกย่อมนำมาสู่ภายในอีกทีหนึ่ง ทั้งนี้การเลือกใช้วิธีคิดแต่ละอย่าง

หรือจะใช้แบบผสมผสานย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจให้เหมาะสมกับช่วงเวลา เหตุการณ์ สถานที่ และบุคคลที่แตกต่างกันออกไป”

บทวิจารณ์หนังสือ บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง “ธรรมาธิปไตยไม่มาจึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ (จุดบรรจบ: รัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์)” เขียนโดย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) วิจารณ์โดย หยกสุริยะ อัครศรุตพิงศ์ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลงานบทวิจารณ์หนังสือเรื่องนี้สรุปได้ว่า “แม้ว่าหนังสือเรื่อง ธรรมาธิปไตยไม่มาจึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ (จุดบรรจบ: รัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์) เล่มนี้ จะมีบางส่วนที่ อาจจะทำให้อ่านแล้วเข้าใจยากด้วยความเป็นหนังสือที่ถอดมาจากบทสนทนาการใช้ภาษาในแบบของการสนทนา ผู้อ่านอาจจะไม่เข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนอยากจะสื่อออกมา เพราะจุดมุ่งหมายของผู้เขียนต้องการตอบคำถามแก่ผู้ตั้งคำถามในวงสนทนานั้น ซึ่งคณะผู้เข้าพบเพื่อสนทนาในครั้งนั้นเชื่อได้ว่าล้วนเป็นผู้มีความรู้ที่ได้รับการศึกษามาเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม จากการอ่านหนังสือเล่มนี้อย่างละเอียด แม้จะยังมี เนื้อหาไม่เพียงพอต่อการตอบโต้ตามชื่อหนังสือที่เนื้อหาส่วนใหญ่ของหนังสือจะต้องกล่าวถึงทั้งสอง ศาสตร์ก็ตาม ถึงกระนั้นก็ยังทำให้ไม่สามารถมองเห็นจุดบรรจบกับระหว่างรัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์ได้อย่าง ชัดเจนมากนักแต่หนังสือเล่มนี้ก็มีประโยชน์เพียงพอและมีความเหมาะสมสำหรับนิสิตนักศึกษาตลอดถึง บุคคลทั่วไปที่สนใจจะศึกษาหาความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาและการเมืองการปกครองในแง่มุมมองของการศึกษาธรรมาธิปไตยในรูปแบบของประชาธิปไตยและยังสามารถนำไปต่อยอดความรู้ที่สามารถนำไปสู่ การวิเคราะห์วิจารณ์ทั้งสองศาสตร์ในเชิงลึกได้ต่อไป”

พระมหาสามารถ จานิสโร

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1 ประโยชน์จากการเผยแพร่ธรรมะออนไลน์ขององค์การธรรมเป็นทีมสากล The advantages of Dharma propagation via the internet of the international Dharma team organization. พระจาทรงค์ ชูศรี, ดร., พระมหาสุรารุช โพธิ์ศรีขาม และพระมหาดวงทิพย์ ปรียัตติธารีย์, ดร.	1
2 ศึกษาวิเคราะห์เมืองเถินในทัศนะของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ The Analitical Study of Thoen city in His Royal Highness Prince Damrong Rajanuphab's View. ปวรวิศร์ โชติพงษ์วิวัฒน์	14
3เสน่ห์สำนวนภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย The charm of Thai idioms is unique to the Thai nation. ธัญญารัตน์ ชื่นแสงจันทร์	21
4 การสร้างภูมิคุ้มกันจากการเสพติดอินเทอร์เน็ตด้วยหลักพุทธธรรม Immunities from Internet Addiction Disorder with Buddhadhamma. สมเจต หลวงกัน	34
5 การเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยมีหลักคิดโยนิโสมนสิการเป็นฐาน Lifelong learning based on Yonisomanasikara principles. พระมหาพงศกร ฐานงโร (สิมพา)	50
6 บทความวิจารณ์หนังสือ เรื่อง ธรรมาธิปไตยไม่มาจึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ (จุดบรรจบ: รัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์)” เขียนโดย สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) หยกสุริยะ อัครศรุตติพงศ์	61
จริยธรรมการตีพิมพ์บทความ	68
หลักเกณฑ์สำหรับการนิพนธ์	70